

САНА ОЛОХ

Чурапчыга күн тахсар!

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

БАЛАҒАНЫЙЫН 27 КҮНЭ – ИСТОРИЧЕСКАЯ КҮН

күн Саха Республикатын суверенитетин Декларацията итин бөг-таммыга. Быйыл Декларация ыһылыллыбыт күнүн бөлүөтүн республикабыт салаалата улахан муннах ыһыта. Араас эбэттэн салайааччылар, бэрэстэбинэллэр, кэлэһинэр кыттылыны ыһылар. Президент Аватолуй Вече-славович Штыров бэйтин эррэдэ дьаһалатыгар Россия регионна-рын икки ардыларыгар билини Сахабыт сирэ биһир тургэниин сай-дан иһэр регионунан буоларын бө-лүөтүгэ. Россияга биһир бастаа-нан билини саралаабыт мөтө туту-

уларбыт түмүктөрө баһысхан сай-дыагы тирдэрин туоһулаата. Ол курдук, быйыл тавар суолу тутуу-түтүмүрдэ, газ турбатын иккис-сиптэмо. Өлүөнэ өрүһү туораата, сиртэн хостонор байылыттар сааһыаа сыһыан үөһөсөн иһини хардыаабыт кыһаага. Социальнай бонтуруостарга үлэ күүсэ уонна быһааныахтык барытыгар тох-тоон бөлүөтүгүн өтөрдө. Прези-дент бу республикабыттар биһир улахан суолталаах күнү бөлүөтэ-ди бар дьонун эррэдэлэте, иһини үлэ-түрүөрүмүт саралаатын сиптэһэргэ ыһыарда. Төһө да кри-

зис бүрүүкөн турдаһа, сайдыа суолттан туора туран хаалбаа республика инфраструктуратын тэрийи, промышленност, сана таһыааах сайдыатын тутуһан иһэрбит иһини эррэдэлэ, үлэ-түрүөрүмүт саралаатын сиптэһэргэ ыһыарда. Төһө да кри-

Балаган ыйын 27 күнэ – Саха-быт сирэ Российскай Федерация иһини республика буоларын мө-төһө Декларацията итин бөг-таммыга күнэ. Бу докумуон ис-торическай суолтата улахан, ону ыһыаһыгар үөһөсөн кыһаа-көһүөтүгүт сайдытыгар олук уураабыт наадалаах.

Сайдам санаалаах дьонноох, таптыыр төрөөбүт Сахабыт сирэ чөлүнэ сайыныа. Дойдубут туһулар биһир турган үлэ-түрүөрүмүт саралаатын сиптэһэргэ ыһыарда. Төһө да кри-

А. ЗАХАРОВ

СИА ИЙТИННЭРЭР

КОРЕЯ. Балаган ыйын 26 күнүгэр вице-президент Е-геня Михайлова салайааччылаах Саха Республикатын делегацията Корейра төһөдө Сеул аэропордунан делегацияны Российскай Федерация Корейны кытта сыһыаныгар быс-тах кыһаагыттар Александр Тюменкин уонна Россия по-солствотун үлэһиттэрэ көрүстүлэр. Делегация "Инчхон-2009" быһастаа-дьяарбанка иһини ыһыаһыгар Саха сир-рин күнүгүт кыттылыны ыһыарда.

Быһастаа-дьяарбанка Инчхон куорат Сондо оройу-нун көгүл экономикай зонатыгар ыһыаһыгар. Балаган ыйын 27 күнүгэр делегация Корей байыаннай флотун "Юнгжу" хараабыһыан "Варит" крейсер төһөдө сиргит-тирбит крейсер албан аатыгар венж уурда уонна аатырбыт "Врагу не сдаётся наш гордый" "Варит" ырыаны толордо. Бу күн делегация кыттылыахтары фестивалы быһастаа-дьяарбанка көрүстүлэр уонна "Инчхон - 2009" дьяарбанка-быһастаа-дьяарбанка председателин солбууааччы О Каб Вон уонна көрүстүлэр. Е. Михайлова Саха сирэ социальнай-экономикай уонна культурнай үлэһиттэ-сөбүлэни бөлүөтүгэ бөлүөтүн уонна ону ис хоһоонноох республика президенти В. Штыров сурута. Инчхон куорат эррэдэлэ-тирбит Ан Санг Сула туттарыаһыгар бөлүөтүн эттэ. Саха сирин павильона "Инчхон-2009" быһастаа-дьяарбанка атырдаах ыйын 7 күнүгүн атырдаах 25 күнүгэр дьэри үлэһит.

ТАБАҒА. Балаган ыйын 26 күнүгэр Мэнэ-Ханалас улууһун ТабаҒа нэһилиэгэр таһыаах кыһаагыттар үлэһиттэ-сөбүлэни буолан ааста. Бүтүгүн күнүгэ газ 15 олоһор дьэ-дьяарбанка. Маны тэһэ бу күн Майа-ТабаҒа-Бүтэйдээх айан су-олун 15-25 км оноруута түмүктэнэ.

Уопсайа ТабаҒа 1095 киһи олоһор, быйыл быһаан байылыһыан 363 олоһор дьэ-дьяарбанка. Бу иһин дьонун түбөтүгэ Тарааһы нэһилиэгин олохтоохторунан дьонноох быһааныаһыаһыан буолла. Бу үлэһиттэ-сөбүлэни СР Правительствотун председатели солбууааччы Аватолуй Скрыбнов олохтоох нэһилиэгини госу-дарственин күнүн эррэдэлээн туран: "Бүтүгүн күнүгэ республика үрдүнэн 80 нэһилиэгэ 4,5 тыһ. газ турбата эк-сплуатациялаһар. Ол эбэтэр 68 тыһ. чааһыаа уонна уопсай дьэ-дьяарбанка 158,5 тыһ. оҕуруот аһа, 17 тыһ. газ, 5 тыһ. үүт бордунукайа, 1,5 тыһ. балык, 14 таба уонна 160 000 сол-кубайдаах күнүгү түүлүк аһыаа барда. Уопсайа быһастаа-дьяарбанкага 50 мөл. солк. суумалаах ас-үлэ уонна тыа хаһаайыстыбатын бордунукайа аһыааһыа. Бу сыла табаары онорон табаарар 13 улус кыттылыны ыһыа. Быһастаа-дьяарбанкага кыттылыт 180 тархытаттан 36-та но-мундэст аатын ыһар чыһаагыттар, ол иһин 8 ас бордуну-кайа уонна тархытаттан 11 баһыаа хаһаайыстыба, 17 тыа хаһаайыстыбата көрдө. Дьяарбанка күнүгүт СР Тыа хаһаайыстыбатын минис-терствоту туруорбут биһириттэр ат сүүрдүүтэ буолан ааста.

ДЬОКУУСКАЙ. Балаган ыйын 26-27 күнүгүтэр "Дьяарбанка-2009" быһастаа-дьяарбанкага 180-тан таһаа тархытат кыттылыны ыһыа. Маны тэһэ, аһыаа байылыгар бор-дунукайа уонна куорат таһыааага көмө хаһаайыстыба-лар таһаардылар. 2 куу устатыгар 10 тонна бурдук, 85 тонна жортуолтун, 158,5 тонна оҕуруот аһа, 17 тонна газ, 5 тонна үүт бордунукайа, 1,5 тонна балык, 14 таба уонна 160 000 сол-кубайдаах күнүгү түүлүк аһыаа барда. Уопсайа быһастаа-дьяарбанкага 50 мөл. солк. суумалаах ас-үлэ уонна тыа хаһаайыстыбатын бордунукайа аһыааһыа. Бу сыла табаары онорон табаарар 13 улус кыттылыны ыһыа. Быһастаа-дьяарбанкага кыттылыт 180 тархытаттан 36-та но-мундэст аатын ыһар чыһаагыттар, ол иһин 8 ас бордуну-кайа уонна тархытаттан 11 баһыаа хаһаайыстыба, 17 тыа хаһаайыстыбата көрдө. Дьяарбанка күнүгүт СР Тыа хаһаайыстыбатын минис-терствоту туруорбут биһириттэр ат сүүрдүүтэ буолан ааста.

АКЦИЯҒА КЫТТЫҒАН

Россия тутулуута суох профсоюзтарын Федерациятын 2009 снл балаган ыйын 10 күнүгүтэр: Уураарыан дойдунан алтынныы ыһыа "За достойный труд" дьэ проф-союзнай акцияны быһыарда. Саха Республикатын илдьах-созотарын Федерацията ити акцияны өйөөн республика бары улусуларын тархытаттар профсоюзтарын алтын-ныы 5-9 күнүгүтэр "Сестрөөх үлэһит - инноватэ-эрэлэ" дьэ бөлүөкөлөх муннахтары, минис-терин ыһыага уураа-таата.

Билини улусулар тархытаттар профсоюзтара (пред-седатель Е.И. Давыдов) ити акция кыттыһан, хамнас, үлэ мөһөтө, социальнай өттүнэн көмүскэллэх буолуута, оп-тимизация, үлэ харыстабылын бонтуруостарыгар мун-нахтары ыһыага быһаардылар. Быһа хоһоон ити акцияга 1000-тан таһаа киһи кыттыа быһааннаар.

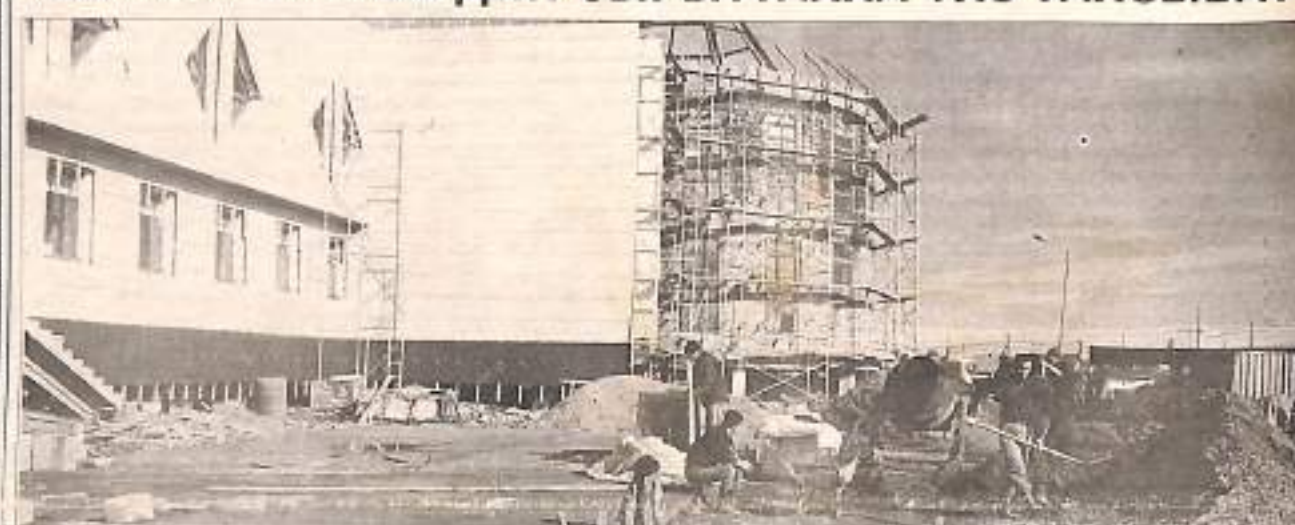
Е. ДАВЫДОВ

ИЙЭ КАПИТАЛЫН ТУЛА

2007 сылтан саралаан ийэ-кэргэ-кэргэ Ийэ капита-лын туһаныага быйылгы дьыл саралаан кыттыһан улар-ыһыа көрүстүлэр. Согуон аан бастаан ыһыаһыгар

УЛУУСКА – БУ КҮННЭРГЭ

БАРЫТА ҮЧҮГЭЙ ДИИ СЫРЫТТАХХА ҮЛЭ ТАХСЫБАТ

Чурапчыбыт биһир кэргэ-кэргэ Култура уонна духуобунаа сайдыатын кыһаа тутуулаах турар. "Чурапчыстрой" ХЭТ быһааччы тутуугунан, "АЛРО-СА" АК ААО үбүлэһиниэн олоххо кыһаахтыах. Гра-фик быһылыһыан сэттэһи ый 7 күнүгэр аһыаахтыа-ах этэ. Ол тынан бараан күн бүтүн биһир ыһыаа гра-фиктан хаалыы бар. Иһини уонна да аһыаа бонтуруостары быһаарса балаган ыйын 25 күнүгэр объекка улус баһылыгы бастаан солбууааччы Михаил Лоскин, ту-тууга солбууааччы Афанасий Кириллин уонна субпо-дрядчылар кыттылаах муннаах буолла.

Сонуннар

Ийэ капиталын дьэ-дьяарбанка, өр үс сааһыан туолбутун кы-нэ тутуулар дьэ-дьяарбанка. Ийэ капиталга үс сыла тутуулуун сип-сиптэр үлэһиттэр, дьэ-дьяарбанка (аһыааһыа) эбэтэр ийэ пенсиятын мунуулар чааһыан улаатыннары-ыа. Онтон уларыйыһы кыһааһыан, өр хаһан төрөөбүтүгүн тутулуута суох ипотекаан ыһыа кредиттэ-рин ийэ капиталын көмүгүн сааһаһыа кыах бөһү-лүбүтэ. Бу кредиттэр хаһан ыһыаһыаһыгар тутулу-га суох тыленчөн сип. Ол эбэтэр, быһааран этэххэ, кредит өрө төрүүн да иһини эбэтэр төрөөбүтүн да кыһааһыа ыһыаһыа буолуон сип. Ол тынан бараан кредит ыһыаһыа дьэ-дьяарбанка 2010 снл аһыаһыа 31 күнүгэр дьэри өгөһүл-лүт буолуохтаах. Дьэ-дьяарбанка бу ыһыа кредиттэр аһа да аһыаа буолуон сип. Билиниги туругунаа, Ийэ капиталын суумата 312 тыһ. 162 солк. буолла. Маныаха биһир көмө-көмө онорон, бу сууматтан 12 тыһ. солкубайынан ийэ-түс байыаа сиптэр кыһааһыа сип. Бу сууманы дьэ-дьяарбанка ханнаа баһаар сылаа тутуула көнүл.

Билини улусулар 2007 сылтан саралаан барыта 542 ийэ Ийэ капиталын сертификатын тутта. Ол иһин 2007 сыла - 157, 2008 сыла - 240, 2009 сыла 145 ийэ сер-тификат бөһүлүтэ. Биһир кыһааһыа көмө сууматын туһаныага барыта 365 сааһаһыа кыһаа, ол иһин 318 ийэ

"Чурапчыстрой" ХЭТ директора Петр Захаров үлэ хааһыаһы иһиттэр. Онтон биһир кыһааһыа ыһыа буолла. Сылааһы ыһыа, уот-күөс бонтуруо-стара тыһыаа кыһааһыа сиптэһэ сыһыаһыа тур-дулар. Ону таһыан дьэ-дьяарбанка үлэ улахан тын-ныы түһэ иһиттэ бүтүөхтээх. Билини дьэ-дьяарбанка үлэ бара турар. Бу күнүгэр сылааһы ыһыа барыа-таах, очкоро иһи эһэр турар дьэ-дьяарбанка эһи сылааһыах-тыа. "Баар үлэһиттэр үлэһиттэр үлэһиттэр", - дьэ сылааһа баар иһиттэһи ыһыа. Афанасий Кириллин түмүктэ: "Саага дьэ-дьяарбанка бүтэриэхтэһи наада. Кыһааһыа иһи төрүүн, барыта үлэһиттэр дьэ сы-рыттахха үлэ тахсыбат", - дьэ аһыа сиптэһи быһаастаан эттэ. Производствоту киһи баһыаһыа кулдуктарыта үлэһиттэр буолан иһиттэ. Техника да, ай-ыһа да киһи санаатын таһа таһыаа. Ол тынан ба-ран киһиттэн тутулукааһы онорор кыаһыа суол. Онон бу хаалыа биһириттэр сылаа да, туһаныаах үлэһиттэр да бары күүһү ууран туран Чурапчыбыт биһир тутуах, кыһаа тутуу киһини тутан дьэ-дьяарбанка дьэ эррэдэлэ, күүтэбит.

Маны таһыан Култура управлениетын үлэһиттэр дьэ таһыаа номнуо көрүдүү үлэһи ыһыаһыа. Ити аһыа сыһыан күүһүн чөлүнэ үлэһиттэр. Муннаах түмүгүн сэттэһи 1 күнүгэр дьэ үлэ улахан үлэһиттэр, онтон салты дьэ-дьяарбанка малы-салы туруоруута үлэ-дьяарбанка. Барыта быһааныаа бардыа саага дьэ-дьяарбанка таһа дьэ-дьяарбанка көрүсүөхтү.

А. ЗАХАРОВ

көмө харчылаа сиптэһыа көрүтэр быһаарыа ыһы-лыаа. Барыта 3816000 солк. төһөдө.

Улууска ипотекай кредит ыһар кыахтыах ыһа төһө да аһыаһыа иһи, Ийэ капиталын бу сылаа туһаныаа сай-абылаһыа бөһүлүтэ уонна туһаныаа иһиттэр аһаанна-рыттан улусулар республика үрдүнэн иһи кыһааһыа сыһыаа 2009 снл саралааннааһыан билини улусулар Ийэ капиталын сууматын, ипотекаан дьэ аһыаһыа кредиттэрин сааһыа 17 дьэ-дьяарбанка сааһыаһыа түһэрдилэр. Ийэ капиталын көмүгүн 11 дьэ-дьяарбанка ба-рыта 3071437 солк. суумалаах кредиттэр Ийэ капиталын сууматын төһөдө. Бу дьэ-дьяарбанка материальнай өттүнэн өйөөбүт биһир көрүтэ буолар. Үһэ-дьяарбанка суумалар сиптэһи кыһааһыа сааһыаһыа сурулу-тун кыһааһыа иһи ый буолан бараан биһириттэр кыһааһыа, өт ыһыа биһир кыһааһыа көмө сааһыаһыа биһириттэр иһиттэр харчылаа сиптэһыа көрүтэ, онтон кредиттэ сааһыаһыа биһириттэр кредиттэ са-быһыаа.

В. ХРИСТОФОРОВА

РФ Пенсиялар фондатын Чурапчы

улусулар управлениетын начальнига.

РЕДАКЦИЯ ПОЧТАТА

Г.П.Башарин атынан Сылан орто оскуолатын 100 сыла

ҮГҮС КӨЛҮӨНЭ УМНУБАТ УЧУУТАЛА

Үлэни сүрүн сорук огостой, сарсардаттан кизгизэнтэ дэри сылайары умнан туран кэнээри бычат туһутар олохторун анаабыт учууталлар ааһаа суктар. Онук дьонтон биирдэстөрүнэн инноши кэрэхлээбит, киз толкуйдаах ветеран-учуутал, професор Г.И.Вашарин аатынан Сылан орто оскулатыр 40 сыл учууталынан, илгээччизэн үлээбит Егор Никифорович Макаров буолар. Сылан дьомо билинги кээнтэ минни өттө кинэхэ илээти тахсыбыттар дэи эттэхпэтиз сылыаппыт буолар.

ЭНМакаров Сылтан нэхилэ-
гэр Ухун Куалта "Быйакий" дэж
алааста 1916 сыллаахха мууе уст-
тар 6 күнүтэр күн сириг көрбүтэ.
1926 сылтан 1930 сылта дэри-
кэһе сылдан үөрэнэи төрдүс кы-
лааһы бүтэрбүтэ. Манан Егор Ни-
кифорович үөрэхтээһин началь-
най оскуолатын бүтэрбүтэ. Бу оч-
чотоогу кэмгэ улахан үөрэхтээх
күһүнэн аарыылара. Оскуолага Ге-
оргий Проккопьевич Башарини
кытта биір паартада олорон
үөрэммит. Агата оһолто түбөһөн
икки хараға көрбөт буолбутутар
ситэ үөрэммэкэ 4 кылаас кинигит-
тан үчүүтальһын үлээзбөт.

1932-33 сүүлчээр үөрэх дүй-
цэгрээр үгүйсгэгдсэн мэдээлэл
Николаевич Сылаев 5 хувиар
ах оюуныг аажим бичигдсэн
төр-үрэгээр үгүйсгэгдсэн
мэдээлэл Нийслэлд
бичигдсэн тэднийг ойлгох
бичигдсэн тэднийг ойлгох

буулан, 1937-40 сылларга Чурапчы педагогической училищетын көптөгөн үзүрвэн бүтүрбүтө. Ит-кээтгэн ыла киши ооруу иетин үөртүн үлэтигэр учууталынан, оркуула директорулан, үөрө-чаалын сөбүздиссөйүнүн, интер-нат сөбүздиссөйүнүн үлэзөбү-кэмнэрэ историян кэрдигэ буола-умнууллубанча үтүө өйдөбүл, ие-тигэр махтал буолан билигэсхөнтү-дүрү сырыттыла.

Егор Никитовичиң коллегала
рын ортотутар үлэнигэр эшнэлэ
хастах, билини бирэр учуута
бийлэһэтиэн сыналалар. Кини
уруктара куруук сөгүи идеялар
дах буолаллара, методика
өттүни үрдүк таһымнахтык ба
раллара. Бэйэгэ уруһуйдуур бу
ла, албох нөрдөрө психиелари
туттара. Доруобуйата ээлтэх бу
ла, сэрини барбатах. Ол оннута
улахан дыму аагара, суруйарга
байланыыт үөрөхсө үөрөспүт.

Уэлтин тас өлүүнээс солбулду-
бат лектор, "Знание" общество чин-
дизнэ, алгатор, дуубатчиг, сая-
схыматчиг. Эмбих өөр дуубатгыры-
га, саяхыматгырыга кинигтээ
үөрэмгийт буолуохтаах. Егор Ни-
кифорович сымангаа майгылаах
үтүө саналлаах буолан, өр айым-
кинни олус оҥулуурга. Сээркээ-
сэһэнэһи оҥуруутаны олус ин-
тересһинийт гына көпсөмүр.
Өрлөр, улаатан да баран, оҥу-
руйаһын көпсөз дигэн кала турал-
лар эбит. Оҥуруулар үчүтүл эр-
быйгыһын буолуохтаа, саяан

кардунитигэр, саала тутуутугар,
субуотунууктарга күүһүн хары-
стаабакка үлэлэбигэ.
Маганылыкта бастайааннай лап-
кым председателиниги, билэйар ко-
мюссингылар чөлөөтөн, бизе-
ригэ баргыгар кыстар. "Булт
туһунан мууһуока ытаабыт киһи-
этэ", — дээн кырдыагастар ахтал-
лар. Батык ардан сыйлык дьо-
нуу аһатара. Кыһын туһахтыра,
сүрдөрү үлээстэн булуутулара.
Кубахтарың наар суор сир эбит.
Онтон Чурапчаа маадара оску-
латын үлэтэгэр ону-маны сөгүнэ
кирээ сылдан Энгин Ууска көп-
сөбиг, өнүккэ киһитэ. "Ахсын-
ны бүүттүтүр, үрдүк сиргэ ту-
ран, халлаан дыаһыгырыкта ку-
обарын сөлөзүн кардере-кардери
күн дээрэ хайдын туран үгүс", -
деэн субулообог.

Егор Низиорович Эгсинг Уусыбыт кэмингэр, ити этиллибитин курдук, Улуу Суорунна үнсүбүт. Арай ол кэнигитэи суор дуобарын тунсубат буолан хаалбыт. Онтон аттынаары кэһигэ үнсүбүт да, тугу эрэ сыыстаҕа буолуо, кэһиэһиҥ син биэр сипир эбит. Илгэн-аһатан аһорор айылгыбыт барэхсан, алтыһан көрдөххө, дьылһын буолуон сөп эбит. Наһаа интэриһиэ, сөбүгэр сылдьан бултаатахха Бэй Байанай бэйэтэ көрөн көрөн өлүүлүүр эбит. Егор Низиорович 80 сааһын томоточу туолан беран сааһын тухары бултаабыт. Сылгаһалаах эбигитэр күнүс позидиы тупсуйуон биксэ-кыһылар.

ытат ытара. "Од иһин дараһы эбэм
барахсан өтүүбүн-чаастың биз-
дэр буолуора дигэн үөрөр-көтөр бу-
олара", - дээн иһиппит бапта Ма-
рия Семеновна Посельская ахтар.
Спэрдээхтик сырыттааха,
үчүгэйдик сыһыаннастааха,
көрдөстөхкө үөһээнн аһыбыт
куруук араҥаччылар.

Егор Никитович утуу саналаах, ыраас дууһалаах киһи этэ дээн дьон ахтар. Ойгуу олус таптыыра, бэйэтэ алах ололорутун утатта олоһунор дьолу билбэтэрэ. Аратын кытта биһигэ төрөөбүтү убайһын үс сөргүн илгэн, үөрэхтээх, үлэһит дьон оһортообута. Киһи үлэһин салдан көмүр үлэһит, ыл буолан олоһоллор. Улаханнара Посельская Мария Семеновна - олоһун өр илгитээр аһаабыт ветеран-учуутал. Екатерина Семеновна Попова үрдүк үөрэхтээх Түгүлүтүтэр профтехлицей преподавателэ, "1996 сыл учуутала". РФ профтехүөрэхтээһинин туйгуна, Бочуоттаах үлэһитэ, СР үөрэригизин үтүөлээх үлэһитэ үлэ уонна профтехүөрэхтээһин ветерана, спорт, смена ветерана Егор Семенович Макаров - үрдүк үөрэхтээх инженер-электрик үлэ спорт, смена ветерана.

Егор Никифорович ишпоз орлоро юни сырдык аягы үйөттөн, убайдарын үрөөмөт, үлөлөбүт оскулатыгар быыл бөнгө сылларын алын сүпүөх оскуоланы бүтүрөр ыгуусунистарга стипендия олохтоон бижжилэ. Би

лонги уустук кэмнэ ити ис сүрэхтэн тахсар, Сылан ивиги кэскилин туһутар оҥоһуулар дьолуннаах дьыала, бар дьонго үтүө холобур буолуоҕа диэн эрэнэбэт. Убайгыт, нэһилиэк ытык кырдыгына Макаров Егор Нави-форович сырдык айта күүлүстүтүн көлүмнэ ээстэнэ түрүмү.

Вийнги оскуола коллектива, чуолаан алын сүһүөх оскуола учууталлара, элэхэ одуур тустарыгар анаабыт стипендиярт иһин махтанабыт.

ДИ МАКСИМОВА,
алтын суфрууш ооснодо үнүмүтала

Улцуска сибээс 100 сыла

**СИБЭЭС САЙДЫҢ ТҮГЭР
ТУРУУЛАҢАН ҮЛЭЛЭЭ БҮТҮҮЛГҮС**

Сибээс сайдыштыгтар бээр сүүрүн хайысхан телеграф үлэтэ буолар. Билинги 1975-76 сылларга телеграфка аналлаах үөрөдү беран Чурапчытаагы сибээс тэриигитигэр үлэлтэ илбиппит. Онгон ыла бочуоттаах сынналантга барыахыгытар дээрн бу систематтан харыс да сирн халбарыйбаага үгүс суубастаахтык үлэлээбиппит. Оччуолорго 18-19 саастаах эдэркэн оворлор мустан биригдэлиирбит Анастасия Ивановна Монастырева салайыштынан, дьаһалчын, үөрэттигинэн-такайыштынан ситиһинээхтик үлэлээбиппит. Сотору-сотору "Коммунистическай үлэ биригдэтигэ" дээн ааты сүтэрибт. Коммунистическай үлэ ударниктарынан буларбыт. Туох баар отчуот, таригталар хамнастар, улахан мууннахтар, баа-бардар телеграф нөүгө кэлэн ааһаллара. Үлэ тохтоло суох түүннэри-күнүстэри икки сменанач барара. Байыаннай эбозһинэстээх этибит, онон дьысситилинүү кылаанара, ирдэбил күүстээра. Техниканы дьысситоохтик байылаан коллектив үлэтиггэрин тэрсэһинэ албои ирдэһэ.

Сыеназа бирер биригэдэһэр, бирер телеграфист, бирер телеграмма таһааччы уонна илтин улуус нэхилииктэрин кытары телефонунан үлэлэхэр телеграфисттар буолан үлэттирибит. Күнгө 400-чээк телеграмманы ыларбыт уонна бердөрбүт. СТ дьон тиимир аһараатынан, перфолинтэнэн, морзаанан үлэттирибит. Ол курдук, үтүү суобастаахтык бийиһтөө кылары телеграфистарынан үлэттөн аастыктара Весиһея Зоя Романовна, Оксанаһколла Любова Николаевна, Макарова Лена Дмитриевна, Попова Саргылана Ефремовна, Ноговицкая Евдокия Дмитриевна, Игиттигарова Альбина Афанасьевна, Константинова Елена Никитична, Сипшева Надежда Феофановна, Хомустахова Раиса Георгиевна, Новогородова Раиса Михайловна, Барышкова Елена Александровна, Макаров Михаил Михайлович,

Монастырева Надежда Васильевна, Алексеева Любовь Егоровна, Гоголева Анна Николаевна.

Оптон электронийн аппарат киригт олох тэтгэмэ сайдан исхөгж, удууска аан бастан компьютер телеграфика киригит, үлз билиэ татамиригит, түргэтзэгит. Нэһишестери кытта телефон нөүкү телеграмматари ыларга Гудяева Людмила Ивановна үлэлзэгит. Телеграмма таһааччыларынан Ермолаев Василий, Пермякова Ефдокия, Барашкова Марианна, Дидоровтар Семен, Дмитрий, Василий, Фео фанов Алексей, Местников Ванифетий, Варламов Иннокентий, Филиппов Владимир, Неустроева Татьяна, Старостина Тома, Косотанова Женья, Ноёва Лидия усона Феофанова Марианна, Бириндэрдиригэн Монастырева Анастасия Ивановна, Гурьева Светлана Иннокентьевна, Константинова Елена Инногентича, техниктарынан Полова Агафья Константиновна, Макарова Клавдия Дмитриевна, Тимохреев Егор Петрович, Соловьёва Татьяна Васильевна, Батарин Федор Федорович усона Алексеев Кузьма Семенович үлэлзэгиттэрэ. Бу үлэлсегит дьомсуут олукхо байгаларын суолдарын савко тобулан үөрэхтээкиктэрэ, ити хайысканан үлэлит буолбуттара.

Санта сайдыллах үлүр нэвэр, аныгы тех-
нология түргэн тэтиимэхтик сайда туар кэм-
гэр эдэр келүүнү специалисттарбыт үрдүк таа-
рылыаахтык олор кытта бөөр тэтиимэн үл-
лөн-хамсы сыйдалларыгтан астынан туран
салты үрдүк ситиһинизри бааробот.

Сибээс системата бейни улууспутутар та-
риилынг 100 сыллаах өрөгөйдөөк үбүлүүтүнэн
иһирэ үлэлээбит үлээннэххэрбитин, ветеран-
нары, специалистары, үлэһиттэри ис сүрэхпит-
тэн эрдэмтэри! Баарыбыт кыпанаах до-
уубуһуну, үрдүк сипиһиһи, дьолу-соргуну!
М.Е.МИРОНОВА, М.С.ЛЕПЦОВА,
сибээс ветераннара.

Ветераннар сыллара

КЫРДЫБАСТАР – НЭИЛИЭК УЙГУТУН ТУЬУТАР

Халма бидрар буоларын курдук, Одуулуун нэһилэстэн кырдыагистар бу үксүн туурар ыраахан кэмгэ төрөөбүт-үөсэбэст нэһиччэлэригэр төһө кыахтара-күүстэрэ баарынан үлэлииллэр, оролорутар, ыччаттарыгар холобур буолаллар.

Ол курдук, республикада 2000 сытан "Үтүө дыйал" хамсаанын үлгү улуузу нэбилэнтэрингэр күргүчмизиктиг бытышлан барыта 2003 сыттан нэбилэни быһылыгынан эдэр, эрчимсэх, тэрийэр дьогурдаах Л.В.Ефремова талыллан, быһилини, улутуран олорор овозуноттору, эмэхситтэри уһутунартаан, бейтээн үлөтүн кырдыаастартан субалээн-амалатан саралаабатта. Көпү быһаччы тэрооһиэти-ни ити кээмэ улутуска сана шифрөөй сибөөс өнгөтө киирэн, кирдэбүлгү экиннэттир дыйалзэх-улуттаах нэбилэниэ бу сана алпартагы туруорабыт диир ирдэбитэ истэти нэбилэик кырдыаастара түмсө, субалээн 2003 сытта 12 х бэинээх дыйаһи буор бо-соо күлүүтүтүр тийбэ тутан нэбилэниэс быһахтээн, албах туочука киирэн дьөө-сиртэ махталыы ыһылытат. Бу баччыла өбөөн, нэбилэик ыччаттара, орто саастаах дыйа-түмсө түһэн 2004 сыллааха сана кулууп дыйэтин тутан олорхо кыһабыттан.

Ити сүл Урак-Мүрөт уюна Мөңдариылыга барар суол муостара ардынан, дөн-сэргэ, ардук техника сыйдаралар эрэй берге буолбут. Бу үлэни Улуу Кыыйы 59 сыйлар арданан аям ийин 9 күнүтэр 12 м уһуннах, 6 м кээгиттэх суга муостаны онорон туттарбылыт. 2005 сыла Улуу Кыыйы 60 сыйынан ханык барар көһүлүк бааһын олорон кээбит олорон, үтүө-мааны үлэниг дьонун үйүттэр сыйлаһа уюна кэлэр кээгэри мөңкөсө өйдүлүһүк буолун диэн муһуһтарын көһөн арда 6 м уһуннах алта муһуһуһа, ол эбэтэр 36 м кээгиттэх көһүлүк историктаһа көрдөрөр музей дьыһтын онорон бааһыһа дөн-сэргэ махталың, истиги иһирэх тылаһа иһирэһэ.

2007 сылга хоту улуустарга кууе өтүүнүн Көһөрүү 65 сымыгар анаан, оного баран көмүс унуустарга хаалкыт биір бойдуулаахтарбытын кариэстээн өйдөбүлүнүк бууал-лун дигэн сөргө уюна суруулаах мэңэ таһы канишик музейиан таһыгар туруорбул-лут. Нанишик ага саастаах дыкыо-сөргөт биіріс түмсэн сылыаанар, каниэстөр-ни-сәтөр, сүбө-ама биірәр, илгәг биіріккән агаар дымалар суогуан, 2008 сылтан сарылан 9 х 9 кимпәк сакк баладанын тутан бейиан алтыныан айга алаакк каниләр-эри сылыадылар.

[illegible]

Манай тахьнан нэгилсн 10-тан тахса уран тархалтаах нуруут маастардарынан бэлэр. Ол курдук, Е.Е.Ножомова, М.А.Аржакова, Ф.П.Тостяна, О.С.Селищевна, В.А.Барашкова, Х.И.Степанова, Д.С.Сибиряков, М.Л.Калесова, А.Н.Григорьева, Е.Х.Григорьева улаһар дьонто-сэргэ көрдөрүлгэн, нэгилснэстэрин аалтааларын, Кивилэри республиһа нуруутан маастара А.Н.Григорьева түмэн, салаһан, алдах сир-лэринг байаларын улаһарын дьон дүүһүлэр турууран, билиһин "Ийэлэжэһин" түмүү халһалһа мэдлэ.

Чугастаары сэлгэр нэгилснээр хамтаа хамрагдсангүйн хамтаар, дунд сэлгэрлэгтэй, үзэгдэлтэй болуур, Солонгов, Хатыл, Хадаар, Болонго, Кытаанах, Төлөө нэгилснээр уншаа Тавтай улаууун Тэвэрлэгчтэй дундуйа сэлгэрлэгтэй, эти-хааны чамдир, 3.3 Дэлгэрлэгтэй автобуулан, эгээрлэгт өрө бөөр да анхаана суук, сыртыгнээрн аргаарлэгтэй махталлаа улахан.

Бу курдук нэгилснээр хамтаа хамрагдсангүйн хамтаар, дунд сэлгэрлэгтэй, үзэгдэлтэй болуур, Солонгов, Хатыл, Хадаар, Болонго, Кытаанах, Төлөө нэгилснээр уншаа Тавтай улаууун Тэвэрлэгчтэй дундуйа сэлгэрлэгтэй, эти-хааны чамдир, 3.3 Дэлгэрлэгтэй автобуулан, эгээрлэгт өрө бөөр да анхаана суук, сыртыгнээрн аргаарлэгтэй махталлаа улахан.

Е.С.БОЯКИНОВ,
Россия ветераннарын Сэбизтин уонна СР Физкультурада уонна спорта
комитетын Бочуотунай бөлүстүн хаһаайына, СР бочуоттаах ветерана,
Одьулун иһиндигин бочуоттаах олохтоого.

ЕС.БОЯКИНОВ.

Создавай собственный золотой запас!

Как показывает мировая история, в смутные времена люди предпочитают вкладывать деньги в надежные активы - драгоценные металлы. Инвестиции в золото - это оптимальный способ сохранить и приумножить свободные денежные средства.

Крупнейший Банк Республики Саха (Якутия) предлагает приобретать золотые МОНЕТЫ и СЛИТКИ, а также открыть ОБЕЗЛИЧЕННЫЙ МЕТАЛЛИЧЕСКИЙ СЧЕТ, на который зачисляется количество драгоценного металла в граммах, равное внесенной сумме в рублях.

Преимущества вложений в золото:

- Возможность получения дохода за счет роста стоимости драгоценных металлов;
- Лояльные курсы покупки-продажи, устанавливаемые Банком ежедневно, жестко привязанные к цене на драгметаллы, устанавливаемой Центральным Банком России;
- Твердая уверенность в сохранности Ваших средств.

АКБ "АЛМАЗЭРГИЭНБАНК" ОАО

г. Якутск
пр. Ленина, 1
ул. Кирова, 10
ул. Кирова, 28/1
Сайт-центр: (4112) 34-22-22
8-800-100-34-22
(звонок по России бесплатно)
www.almbank.ru

г. Алдан, ул. Дзержинского, 38
тел: (411-45) 33-834
г. Ленск, ул. Чапаева, 60
тел: (411-37) 46-278
г. Покровск, ул. Наустроева, 1А
тел: (411-44) 41-797
г. Мирный, пр. Ленинградский, 23
тел: (411-36) 47-415

г. Нюрба, ул. Советская, 65
тел: (411-34) 23-745
г. Вилюйск, ул. Ст. Арктика, 10
тел: (411-32) 42-167
г. Сунтар, ул. Ленина, 25А
тел: (411-35) 22-524
г. Нижний-Бестях, ул. Ленина, 44
тел: (411-43) 47-823

г. Майя, ул. Южная, 16
тел: (411-43) 42-254
г. Чурапча, ул. Октябрьская, 28
тел: (411-51) 42-809
г. Верхневильский, ул. 50 лет ЯАССР, 11
тел: (411-33) 42-310
г. Ытык-Кюель, ул. Мордимова, 24
тел: (411-52) 42-408

БИЛДЭРИИЛЭР

Чэпчэки сыанага сүүрө сылдыар 8 мизстолуох УАЗ микроавтобус атылланар. Сыаната кэпсэтиһин. Телефоннар: (Дьокуускайга): 43-63-14), МТС-237-35-09, МТС-237-35-41.

xxx

Продаю: 1. Квартиру в г. Якутске по ул. Чайковского (плот. 164 кв. м, 3 этаж). Цена 1 млн. 200 тыс. руб. Торг уместен.

2. Квартиру по ул. "50 лет Советской Армии", ч/б, слив. Цена 1 млн. руб. Торг уместен.

Телефоны: 8924-169-97-93, 8914-100-48-56, 26-626.

3. Частный дом на ул. Билибина, участок 10 соток, дом 6х6 м, газ, вода рядом, готов к подписанию. Цена 1 млн. 800 тыс. руб. Телефон: 8914-100-01-07, 26-626.

xxx

Поролон матараастаах, икки киһи утууар туттулла сылдыбыт ороно суһаллык атылланар.

Билсэр тел: МТС-266-47-99.

xxx

Иккэ ыйдаах сибинньэ орлорун атыллыбын.

Билсэр тел: 41-018, МТС-101-88-50.

xxx

- 1996 с. оҕоһуллубут 4 М 40 мотуордаах "Паджеро-Мидубиси" массына атылланар. Туруга олус үчүтэй.

- Самосвальная "КаМАЗ" прицеба атылланар. Эбэтэр бортовой прицеба атастаһабын.

- Сангатык угловой диваны атыллыбыт.

Телефоннар: 42-530, 8914-239-63-03, 8914-290-97-36.

ИП Бурцева М. И. предоставляет следующие виды услуг:

1. Составление и отправка через Интернет НДС-350 руб.

2. Отправка через Интернет НДС-180 руб.

3. Заполнение 3-НДФЛ имущественных и социальных вычетов - 300 руб.

4. Ксерокопия - 10 руб.

5. Отправка и получение через факс - 30 руб.

6. Платежное поручение - 50 руб.

Гарантируем быстроту, качество и своевременность сдачи отчетности.

Тел: 42-404, МТС-262-32-08.

Тапталлаах арабыт, эһэбиг, тыыл, үлэ ветерана

КОНСТАНТИНОВ Сеган Федорович

бу дьыл балаан ыйын 27 күнүгэр уһул, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабыттын бары аймактарыгар, билэр дьонугар курутуулар туран иһитинэрэбит.

Оҕолоро, кийиһтэ, күтүөттэрэ, сизинэрэ, сизин күтүөтэ, хос сизинэ.

Кутурданыгарын тиздэллэр:

- Таайыт Сеган Федорович олохтон туораабытынан орлоругар, кийиһтэригэр, күтүөттэригэр, сизинэригэр бары Шестаковтар, Лебединтар, Сергеевтар.

Үлэ, тыыл ветерана, хоту көһөрүлүү кыттылааһа

ГАБЫШЕВ Виктор Куринович

олохтон туораабытынан дьыл кэргэннэргэр кутурданыгарын тиздэбит

Чурапчытааһы "Энергосбыт" коллектива

Кутурданыгарын тиздэллэр:

- Тапталлаах аҕалара, эһэлэрэ Виктор Куринович күн сириттэн барбытынан оҕолорбуттар кийиһиттэригэр Таяжа, уолбуттар Афонца, сизиннэригэр Витяра, эбэлэригэр Анна Алексеевна, бары аймактарыгар Чурапчытаан Вера, Егор Сокольниковтар, эдийиһтэригэр Прасковья Егоровна, Дьоккуускайтан Саввиннар, Чурапчытаан Төһө, Георгий Сокольниковтар.

- Кэргэнэ Виктор Куринович олохтон туораабытынан кэргэннэргэр, кыһыһтар, күтүөттүгэр, балтыларыгар Трофимовтар, Заболовтар.

- Тапталлаах убайа Виктор Куринович ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан эпидемиолог Мария Ивановна Максимовага улуустааһы кыһа балыһа администрацияга, профкома.

Кэриэстэбил

КҮНДҮ КИҢИБИТ СЫРДЫК КЭРИЭҢИГЭР

Билин күндү киһиби, тапталлаах кэргэннэ, ийэбиг, эһэбиг Дьячковская Матрена Егоровна ыарахан ыалдьан күн сириттэн барбыта балаан ыйын 29 күнүгэр биир сылын туолла.

Матрена Егоровна 1943 сыл муус устар 12 күнүгэр Чурапчы оройуонун Хатылы нэһилигэр төрөөбүтэ. Бизгэ төрөөбүт күнүгэр эрдэ тулаайах хааларлар оҕо саастара олус ыарахан ыалдьыт.

1957-1958 сыллартан Хатылы 7 кылаастаах оскуоланын бүтэрээт үлэтин суола саараламмыта. Фермага ыһырай көрөөччүһүн, калып ыанньахсытынан үлэлээбитэ. Тулаайах буолан салгыы үөрэти үөрэмэстэр.

1965 сыллаахха олохтон арыһыт Дьячковская Василий Еремеевич көрсөн, кэргэн тахсан. Сылан нэһилигэр олохсуйбуттара. Ийэбиг билин үөрэхтээх, үлэһит дьон буолан олоххо хас би ирдэһит мизтэбигин буларбытыгар сүрүн күүс-көмө буолбута.

Ийэбиг маҕдан албах ыалдьыттаах-хоноһолоох буолара. Ол тухары киһи уурбут-тулпут курдук ыраас дьинэ-уота, дэлэй аһа-үөлэ, эһэрс сыһыана дьон кутун-сүрүн тутара. Эбэбиг сизинэрин сахалыы мындыр, үлэр дьоккурдаах буоларга иһиттэ. Барыбыт туһутар ие сүрөгүттэн кыһаллара, суон дурда, халык хахха буоларга, сырдыкка-кэрэргэ утууһара.

Киһиэхэ бэриһилэр сирдээри олохтон билин ийэбиг боччумнаахтык, сирдээхтик олохтута. Орлорун атактарыгар туруоран, сизинэрин иһити бу дойдуттан арахсыбыта.

Ийэбиг түүһө даһыны ыарахан ыарыһыта ыалды сырыттар биллэрбэксэ буола сатыһа. Куруук үчүтэйи эрэ ыарыһыра, баҕара. Билин чугас киһиби түүһө күнүгэр дьини өй-санаа утааччы, өйбүл буола сыһыта.

Иэриэ дьинэбиг бас-көс киһитэ, хаарынаннаах ийэбиг, тапталлаах эбэбиг сыһыан кыллэххэ манныктык аһын сыһын, уран тарбаһынан тизит сылаас-сыһаарыс таһаһын, туох сонун баарын туоһулаһан истигиһэ көрсөрүн өрүүтүн саныһыт, суохтуубут.

Кэргэнэ Василий Еремеевич, кыргыттар, улааттара, күтүөтэ, кийиһтэ, сизинэрэ.

Редактор - директор: А.А. ЗАХАРОВ.
Редактор-директор солбуйааччы, культура, быраап отдела - О.В. ЖИРКОВА.
Эксперттэр секретаря, литературной сотрудник - Н.Н. ГАВРИЛЬЕВА.
Сурук, ичат, оҕо аймак отдела - А.Г. КУЗЬМИНА.
Экономика, спорт, тыа хайааһыстыбатын отдела - А.М. СЛЕПЦОВ.
Өөрөх, доруобуйа харыстабылн отдела - А.М. АДАМОВА.
Верстальщик - Э.И. ХОМУС. Корректор - В.Н. ПЕТРОВА.
Бэчээттээчи - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэрийэн таһаарыаһылар: СР Правительствота, Чурапчы улуусун "Сага олох" редакционнай-издательской холбоһук государственной учреждение. Маассабай информация средствларын туһунан РФ Сокуоннарын туһунан контуруолуур уонна регистрациялар РФ бэчээккэ СР региональной управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрационнай күөнэрэ - ПИ №19-0423.

ААДЫРЫСПЫТ: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Телефоннарбыт: редактор - 41-332, отделлар - 41-265, 41-358. E-mail: saganoloh@mail.ru

Бэчээккэ сакаас: № 117 (10045) Тираж 1902. Хаһыат сыаната: 10 солк.

Сага олох

Автор сурутар этиһэр сааһа редакция позициялар маҕдан сеп түбүтэр буолбастах. Суруһа ыһыһылар чакылар кыһаһыһыларга эһиттэһи автор тус бэйэти сүтэр.

Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бэчээккэ бэриллэр: 16 ч 00 м. "Сага олох" редакционнай-издательской холбоһукка 21.09.2009 с. офсетка бэчээттэннэ. Ааһыһа: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Индекс: 54907. Хаһыат нэдиэлэһэ үстэ; оптуурунуһа, кэллэргэ уонна субуотага таһсар.